

Deklaracija Vijeća Ministara o zaštiti i promociji istraživačkog novinarstva

(Odbor ministara Vijeća Evrope usvojio 26.septembra 2007 na 1005.sastanku zamjenika ministara)

Komitet ministara Vijeća Evrope:

- 1.** Ponovno poziva na član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima koja garantuje slobodu da se dobiju nepristrane informacije i ideje bez ikakvog uplitanja javnih vlasti i bez obzira na znanje o nekom pitanju;
- 2.** Ponovo ukazuje na svoje deklaracije o slobodi izražavanja i informacija od 29. aprila 1982 godine i na slobodu političke debate u medijima od 12. februara 2004, te opet naglašava važnost postojanja slobodnih i nezavisnih medija koji garantiraju pravo ljudi da budu potpuno informirani o pitanjima koja zabrinjavaju javnost i da sprovode istragu nad javnim vlastima i političkim pitanjima, što je ponovo potvrdio Evropski sud o ljudskim pravima;
- 3.** Uvjerava da bi osnovna funkcija medija, kao javnog posmatrača i kao dijela sistema provjere i balansa u demokraciji, bila ozbiljno osakaćena bez promoviranja takvog istraživačkog novinarstva, koje pomaže da se istaknu pravne ili etičke pogreške koje mogu biti namjerno prikrivene, i zbog toga istraživačko novinarstvo doprinosi formiranju neprosvjetljenog i aktivnog građanstva, kao i velikom poboljšanju društva;
- 4.** U ovom kontekstu Komitet spoznaje važnost rada istraživačkih novinara koji su uključeni u precizna, studiozna i kritička izvještavanja o posebnim pitanjima koja ozbiljno zabrinjavaju javnost, rade posao koji često zahtijeva duga i teška istraživanja, sakupljanje i analizu informacija, otkrivanje nepoznatih činjenica, potvrđivanje pretpostavki i pribavljanje pomoćne evidencije;
- 5.** Kako god, naglašava da istraživačko novinarstvo treba da bude odvojeno od novinarske prakse, koja uključuje zadiranje u privatne i porodične živote i njihovo izlaganje javnosti na način koji je u suprotnosti sa članovima 8 i 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima i odgovarajućim Zakonom o Evropskom sudu o ljudskim pravima;
- 6.** Ima također na umu da istraživačko novinarstvo može imati koristi od medijskih profesionalaca da na volonterskoj osnovi usvoje samo-regulatorne instrumente, kao što su profesionalni kodeks ponašanja i etičnosti, koji potpuno vode brigu o pravima drugih ljudi i uloge i odgovornosti medija u demokratskom društvu;
- 7.** Uzimajući sve to u obzir, zbog svoje specifične prirode, istraživačko novinarstvo ima izuzetnu važnost u vrijeme kriznih situacija, što znači (ali nije ograničeno samo na) za vrijeme ratova, terorističkih napada, prirodnih katastrofa ili katastrofa prouzrokovanih ljudskim faktorom ili u vrijeme kada postoje nastojanja da se ograniči protok informacija zbog sigurnosnih razloga ili razloga koji se tiču javne sigurnosti;
- 8.** Svjestan je da je u prepoznatljivim demokracijama, ohrabrivanje i razvoj istraživačkog novinarstva od izuzetne važnosti za ohrabrivanje slobode javnog mišljenja i uspostavljanja demokratske političke kulture, dok je u isto vrijeme i velika opasnost za moguće zloupotrebe;

9. Ima na umu Prijedlog 1506(2001) Parlamentarne skupštine Vijeća Evrope o slobodi izražavanja i informacija u medijima u Evropi (2001), te izražava svoju zabrinutost zbog stalnog korištenja nasilja kao načina zastrašivanja istraživačkih novinara;

10. Ponovo poziva na Prijedlog (Akt) Br. R (2000) 7 o pravima novinara da ne otkrivaju svoje izvore informacija;

11. Pozdravlja razvoje u pojedinim lokalnim zakonima zemalja članica u kojima se pokazuje volja da podrže prava novinara da istražuju pitanja koja su od javnog interesa i objelodane činjenice, te iznesu svoje mišljenje o tim pitanjima, a bez ikakvog uplitanja javnih vlasti;

I. Daju svoju podršku istraživačkom novinarstvu koje je u službi demokracije;

II. Poziva zemlje članice da zaštite i promoviraju istraživačko novinarstvo, poštivajući član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima, odgovarajući Zakon o Evropskom sudu o ljudskim pravima i druge standarde Vijeća Evrope, u kontekstu da;

a) poduzmu, kad je potrebno, odgovarajuće mjere koje su osmišljene da osiguraju ličnu sigurnost medijskih profesionalaca, a posebno onih koji su uključeni u istraživačko novinarstvo, i brzo i efikasno riješe slučajeve nasilja nad novinarima ili zastrašivanja novinara;

b) da osiguraju slobodu kretanja medijskih profesionalaca i njihov pristup informacijama u skladu sa standardima Vijeća Evrope i omoguće kritička i sveobuhvatna izvještavanja u službi demokracije;

c) da osiguraju prava novinara da zaštite svoje izvore informacija u skladu sa standardima Vijeća Evrope;

d) da onemoguće sprječavanje slobode, spriječe neproporcionalne zabrinjavajuće sankcije, da osiguraju slobodno izvršavanje novinarske profesije, da se ne vrši oduzimanje profesionalnog materijala ili pretraživanja radnih prostorija, tj. da se ne zastrašuju medijski profesionalci, a posebno istraživački novinari;

e) kad to odgovara, da se uzme u razmatranje i da se inkorporira u lokalno zakonodavstvo nedavni slučaj Zakona o Evropskom sudu o ljudskim pravima, koji je interpretirao član 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima kao proširenje ne samo na slobodu objavljivanja, nego i na slobodu novinarskog istraživanja, važna faza jako bitna za istraživačko novinarstvo;

III. Skreće pažnju zemalja članica na nedavne zabrinjavajuće razvoje koji mogu imati povratne reakcije na novinarske aktivnosti i posebno na istraživačko novinarstvo i poziva zemlje članice, ako je moguće, da poduzmu učinkovitu akciju u skladu sa standardima Vijeća Evrope, ukoliko se nađu u sljedećim situacijama;

a) trendu povećanja ograničenja slobode izražavanja i informacija, a sve u ime zaštite javne sigurnosti i borbe protiv terorizma;

b) sudskih parnica pokrenutih protiv medijskih profesionalaca zbog objavljivanja informacija od javnog interesa, a koje vlast iz raznoraznih razloga žele sačuvati od javnosti;

c) u slučajevima neopravdanih praćenja novinara, uključujući nadgledanje njihovog komuniciranja;

d) u slučaju zakonodavnih mjera koje su pokrenute ili nametnute kako bi se ograničila zaštita

IV. Poziva medije, novinare i njihova udruženja da ohrabruju i podržavaju istraživačko novinarstvo, poštujući ljudska prava i primjenjujući najviše etičke standarde;

V. Poziva zemlje članice da široko primjenjuju ovu deklaraciju, gdje je potrebno da je prevedu, i da na nju skrenu pažnju odgovarajućih vladinih tijela, zakonodavaca i sudstva, kao i da omoguće da bude dostupna novinarima, medijima i njihovim profesionalnim organizacijama.